

INDONÉZIA ÚJBÓLI FELFEDEZÉSE

„MINDENHOL JÓ, DE LEGJOBB BAIN”

írta: BARNA ANDRÁS fotó: JURÁK ZSOLT

Jurák Zsolttal az előző számunkban ismerkedhettek meg, ő a csokoládéipart cserélte le az utazási tanácsadásra. Az egykori szenvedélyből ma már hivatás lett.

Immáron 112 országnyi tapasztalat bújik meg Zsolt két évtizedes praxisában, így olyan aspektust kínál a vele utazóknak, amely jóval túlmutat a bedekkerék ajánlatain. Első közös utunk Indonéziába vezet. Az ország különös szerepet tölt be a „Nagy Utazó” életében, így nem véletlen, hogy ez a túra rendhagyó módon tárja elénk e varázslatos szigetvilágot.

A szerelem lassan bontakozott ki Indonézia és ezen belül is a Bali iránt – Zsolt húsz évvel ezelőtt járt itt először. Bár magánszervezésben utazott, számos fakultatív programon is részt vett, ezek viszont úgy mentek el a sziget értékei mellett, mintha kötelező lett volna.

Akkor a pihenés két hetének emlékei legfeljebb egy pipát érdemeltek Zsolt útinaplójában. Több mint egy évtizeddel később azonban a szunnyadó kíváncsiság ébredése és megannyi könyv elolvasása után a „Nagy Utazó” ismét felkerekedett, hogy újból felfedezze Balit és Indonéziát.

– **Barna András: Ugyan én megpróbáltam néhány gondolattal felvezetni ennek a különleges frigynek az első aktusát, de milyen volt ez az első emlék részleteiben?**

– Jurák Zsolt: Mint oly sok embernek, az én fejemben is az járt, hogy Indonézia és Bali egy és ugyanaz. Holott Indonézia 18 000 szigetből áll, közülük 6000 a lakott. Az arányokat és a térség méreteit jól érzékelteti, hogy Baliról nyolc óra repülőúttal érjük el Papuát, ami még szintén Indonéziához tartozik.

De hogy visszatérjek a történet elejére: vitán felül áll, hogy húsz évvel ezelőtt óriási dolog volt elutazni Balira, megszállni a gyönyörű Sheraton Hotelben, és Nusa Dua fehér homokos tengerpartján pihenni. Soha nem fogom elfelejteni, hogy az első napon két órán át reggeliztünk, mert annyi különleges gyümölcsöt tálaltak fel, nem is beszélve a pazar kiszolgálásról.

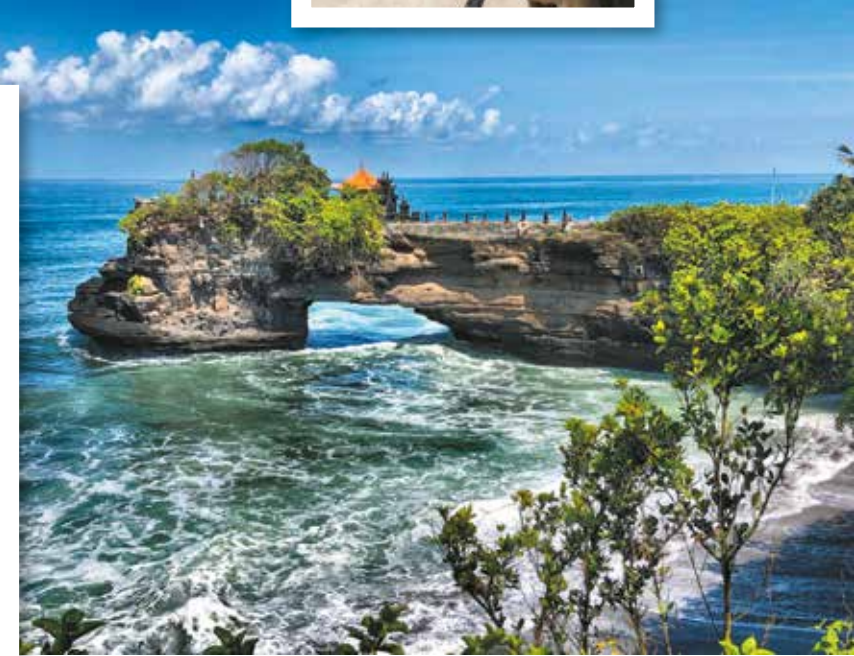
Barátokkal repültünk ki Balira, ahol a befizetett díj a szálloda öt programját is fedezte. Mindennap jött értünk egy busz, amire negyvenedmagammal felültünk, és vittek minket kirándulni. De hogy őszinte legyek, sokszor azt éreztem, hogy időpocsékolás ezekre elmenni, mert nagyon rosszul voltak szervezve. Az alapvető „kultúrmozzsák” mellett, amiket én szerettem volna látni, például egy templomfesztyívt, simán elment a busz, ahogy más gyönyörű pillanat mellett is. Ez egy privát túra esetében elképzelhetetlen. És akkor rájöttem, hogy itt nem azt kapsz a pénzéért, amit szeretnél, hanem azt, amit neked akarnak adni.

Ma az egyik kedvenc helyem Ubud. Ide is elvittek húsz éve, de úgy éreztem, nem látok semmi érdekeset. Megnéztünk egy-két helyi manufaktúrát, ahol turista-csalogató módon egy pár fafaragó kopácsolt az üzlet előtt, bent az üzletben pedig több ezer dolláros szobrok. Egyértelműen turistalehúzásról szólt a dolog, miközben Ubudból nem láttunk semmit.

Elvittek bennünket például Kuta tengerpartjára, ami koszos, mocskos volt akkor. Nyilván ez ma egészen másként néz ki. De akkor csak azt mondhattam el erről a helyről, hogy itt is voltam.

– **Hogy jött az ötlet, hogy ismét felfedezd Balit?**
– Tíz-tizenhárom évvel később elolvastam több Indonéziáról, Baliról szóló könyvet, és akkor azt mondtam magamban, hogy na, akkor én majd megszervezem magamnak ezt az utazást, nézzük, mi jön majd ki belőle.

Nem kellett újból csalódnom. Immár nem volt gond megállni egy templomi ünnepnél, és ugyancsak nem volt gond megnézni azokat a szent helyeket, amiket szeretnék. Mint például a Besakih-t is, a hindu vallás anyatemlomát, pedig például ez sem szerepelt az egykori programok kínálatában.

Az első utazásomat talán ahhoz tudnám hasonlítani, mint amikor az egy-szeri külföldi eljön Magyarországra, meg akarja nézni az országot, de a Balatont nem mutatják meg neki, és Budapesten is csak a peremkerületekben sétálhat.

– **Akkor a második „randi” lett az első igazi?**
– Igen, innenől kezdődött az a Bali-szerelem, ami a mai napig is tart, és amikor tehetem, próbálok spórolni és visszamenni a szigetre. Mindig megfogadom, hogy amikor legközelebb megyek, akkor már csak pihenni fogok, de mindig találok rengeteg új látnivalót, ami sokszor tényleg a csodával határos. Az utolsó három hetes látogatásomnál is még mindig tudtam olyan új helyeket feltérké-

pezni, amelyekről boldogan tudok mesélni azoknak, akik Balira készülnek.

Számtalan visszajelzést kapok, hogy gyönyörűségeket láttak. És azt is hozzáteszik, hogy az egész utat az tette felejthetlenné, hogy olyan helyekre jutottak el, ahova az átlagember vagy turista nem megy el, ha nem kap egy olyan felkészítést, ami ahhoz szükséges, hogy különlegesen jól érezze magát.

Tehát ezek dedikált helyek. Az egyik kedvenc templomomhoz most mentem el újra, tíz év után. Ez egy csodálatos építmény egy tó közepén. Áprilisban víz veszi körül, de szeptemberben – a száraz évszakban – a parkolótól száraz lábbal is meg lehet közelíteni. A hely varázslatos, mégis szinte alig látogatják.

A sofőr, aki Balin van a segítségemre a közlekedésben, meg is jegyezte, hogy ő is vagy velem van ott vagy azokkal, akiknek én segítek tökéletessé tenni a Bali utazást.

– **Annyira idilli a kép, amit lefestesz, hogy aki még nem járt ott, azt hihetné, hogy az urbanizáció még meg sem jelent . Nyilván ez nincsen így...**

– Természetesen nincsen. Például ott van Kuta, ami régen egy koszos, fekete homokos tengerpart volt, de ez ma egy gyönyörűen kiépített, amerikai stílusú beach lett, ahol Jamie Oliver éttermétől kezdve a Hard Rock Caféig minden megtalálható. De ez számomra már nem Bali.

Nekem a csendes kis falvak, a templomok, az ünnepek, a szertartások, az egyszerű kis éttermek, akár a street food jellegű vendéglátás jelentik Balit. Vagy azok a különleges helyek, ahova kint élő barátaimnak köszönhetően jutottam el, és ahova az átlag turista soha nem fog eljutni. Például Klungkung mellett egy csodálatos vízipalota található, ettől öt kilométerre pedig van egy Monkey Bar nevű étterem, masszázsközpont és pihenőhely. Ide főleg a helyiek járnak, egy hegytetőn épült. Nem könnyű a feljutás sem, nagyon kacsaringós és rendkívül meredek út vezet oda, de aki volt ott, az csak szuperlatívuszokban beszélt róla. Ilyen helyekre az ember magától nem talál oda, csak ha a helyiektől megkapja a segítséget. Megéri a fáradozást, mert fantasztikus gasztronómiai élményben lehet részünk, és hogy mennyiért, arról nem is akarok beszélni, mert itt az ár-érték arány tökéletesen működik.

– **Szépen átkúszunk a vendéglátásba. Milyen tapasztalataid vannak ezen a téren?**

– Rengeteg szállodában megszálltam már Balin. Szerintem hatvan-hetven hotelben is megfordultam már, és ahogy az lenni szokott, mindenfélével találkozik az ember. Van egy helyi balinéz szállodalánc a Pramana, ha tehetem, mindig ná-

luk szállok meg, mert olyan a vendégszeretet és a kiszolgálás, hogy arról tényleg csak felsőfokban lehet beszélni. Ráadásul itt is tökéletesen működik az ár-érték arány. Nagyon sok olyan apró élményem van erről a helyről, amiről túlzás nélkül állítható, hogy ilyen nincs, de mégis van. Nem véletlen az sem, hogy úgy köszöntik az embert, hogy: „Isten hozott itthon!” Ennél a szállodaláncnál teljesen természetes, hogy másnap reggel a neveden szólítanak, és pontosan tudják, hogy előző nap mit reggeliztél, milyen gyümölcsből kérted a dzsúszzt.

Ahogy az előbb is említettem, a szórás nagy, ezt a családi légkört a több száz szobás szállodákban nem kapja vissza az ember. Az említett, általam

nagyon kedvelt helyi hotellánc kínálatából a tizenegy-két szobástól a harminc-negyven szobás szállodáig, a háromcsillagostól az ötcsillagos luxuskategóriáig válogathatunk. Az exkluzivitásukra jellemző, hogy választhatunk olyan luxushelyeket is, ahol például az infinity medence bekúszik a dzsungel fölé, fantasztikus panorámával. Voltam olyan privátmedencés apartmanban, ahol körbenézve azt mondtam magamnak, hogy hálás lehetek a sorsnak, hogy egy ilyen helyen lehetek. Azt még hozzáteszem, hogy mindez annyiba kerül, mint

mondjuk egy balatoni négycsillagos szállodai szoba.

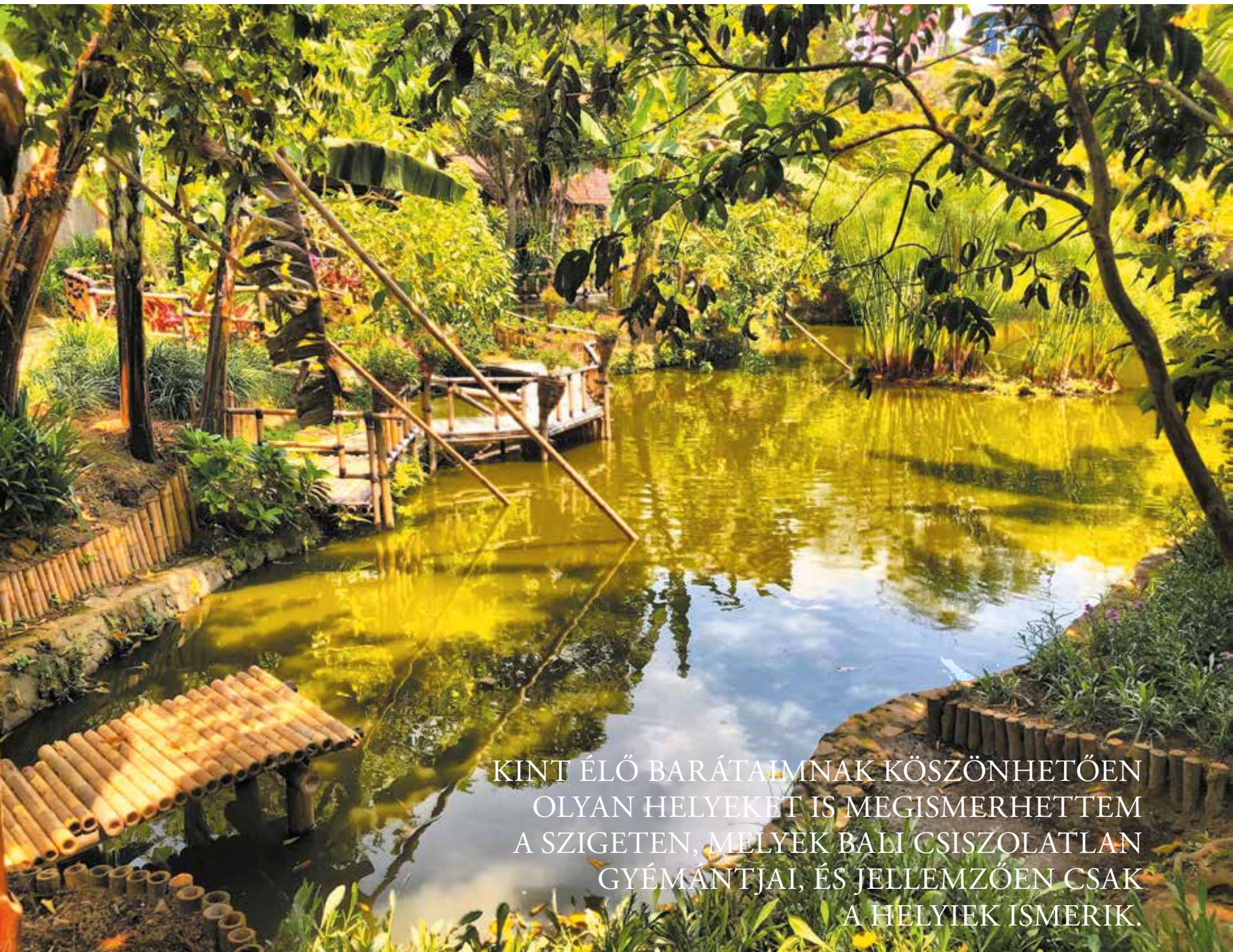
– **Szerinted miből fakad ez az osztályon felüli vendégszeretet? Genetika, vagy beléjük van kódolva ez a mentalitás, te hogy látod?**

– Egyrészt én ezt visszavezném a vallásukra. Hatezer lakott szigetről beszélünk, amelynek mindegyikén más-más vallás dominál. Balin főleg a hindu vonal erős, noha Indonézia összességét tekintve majdnem hetvenöt százalékban a muszlim hitnek hódol. Balin és azokon a helyeken, ahol a hindu vallás az erősebb, szinte tapintható, hogy az ott élők mennyire tisztelik ezt a hitet. Ezt példázza az úgynevezett Silence day ünnepük is, amit egy évben egyszer tartanak. Ez a nap arról szól, hogy ilyenkor nem történik semmi. Nincsen tévéadás,

NEKEM A CSENDES KIS FALVAK, A TEMPLOMOK, AZ ÜNNEPSÉGEK, A SZERTARTÁSOK, AZ EGYSZERŰ KIS ÉTTERMEK, AKÁR A STREET FOOD JELLEGŰ VENDÉGLÁTÁS JELENTIK BALIT.

KINT ÉLŐ BARÁTAIMNAK KÖSZÖNHETŐEN
OLYAN HELYEKET IS MEGISMERHETTEM
A SZIGETEN, MELYEK BALI CSISZOLATLAN
GYÉMÁNTJAI, ÉS JELLEMZŐEN CSAK
A HELYIEK ISMERIK.

nincsen rádió, a repülőtér nem fogad gépeket, mindenki otthon van a családjával. Nyilván a szállodai vendégeket kiszolgálják, de a klasszikus hétköznapi megállnak egy pillanatra. Együtt van a család, erről szól ez az egész, nem pedig a nagyvilágról. Olykor még az otthonukat sem hagyják el, és nem azért, mert ez kötelező, hanem azért, mert ebben hisznek.

Egyébként szinte nincsen olyan nap, amikor ne tartanának valamilyen templomi ünnepet, amire készülnek, viszik a fejajánlásait, és ami egy csodálatos plusz látnivaló is. Nem a turistáknak szól mindez, hanem a saját hitviláguk miatt tartják meg ezeket a vallási szertartásokat, ünnepeket és fesztiválokat. Ezek a rendezvények persze kaotikussá teszik az amúgy is tragikus közlekedést. Bizonyos időszakokban nem is érdemes Balira menni, mert annyian vannak.

– **Mikor érdemes Balira menni?**

– A főszezon, a száraz évszak, az áprilistól október végéig tart, de ezen belül a július és az augusztus – Ausztrália miatt – kiemelt időszaknak számít, ilyenkor az árak irreálisan magasak. Én soha nem mennék ebben az időszakban, mert olyan felárral kell számolni, ami egyszerűen felesleges pénzkidobás. Egyébként áprilisban ugyanolyan csodálatos az időjárás, mint júniusban vagy szeptemberben. Szilveszterkor nincsen felár, legfeljebb kötelező vacsora.

Az ember jól érezheti magát novembertől márciusig is, ilyenkor több eső esik, de meleg van, hiszen a trópusokon vagyunk. Mindenre mondhatunk pro és kontra példát, előfordult, hogy a száraz évszakban három hétig egyfolytában esett, és volt olyan esős évszaki utam, amikor összesen kétszer esett, az is éjjel. Mindkét időszaknak megvan a maga varázsa. Én a magam részéről jobban szeretem az esős évszakot, mert akkor sokkal több a gyümölcs, és ízletesebbek is. A vízesések ilyenkor sokkal nagyobbak, a rizsteraszok sokkal szebbek, minden sokkal bujább.

– **Ha össze kellene foglalnod, hogy miért épp Bali, mit mondanál?**

– Nemcsak azért, mert egy fantasztikus kultúrába csöppen az ember, nemcsak

azért, mert fantasztikus a vegetáció, nemcsak azért, mert fantasztikus kulináris élményekben lehet részünk, hanem például azért is, mert itt van a világ harmadik legnagyobb csúszdaparkja. Vagy mert fantasztikus szafariparkok vannak, amelyeket dzsipekkel lehet bejárni. De ha ez még mindig nem lenne elég, akkor elmesélek még egy élményemet. Az egyik alkalommal egy kis villaszerű épületben szálltam meg, és amikor beköltöztem, az ajtó mellett találtam egy vödör répát. Még jól meg is mosolyogtam, mert nem tudtam mire vélni. Majd odamentem az ablakhoz, elhúztam a függönyt, és nem hittem a szememnek. Tőlem öt méterre sétáltak az elefántok, a zsiráfok és más állatok. A répa pedig

azt a célt szolgálta, hogy reggel, amikor kimész a teraszodra, meg tudd őket etetni. És ez csak egy az állatparkok közül. Persze lehet azt mondani, hogy számos ilyen hely létezik a világban, és ez olyan turisztás. De én azt gondolom, hogy itt ezt olyan professzionálisan valósították meg, hogy egy pillanatig sem érzed, hogy ezek az állatok be lennének ide zárva.

– **Annyira idilli kép, hogy muszáj megkérdezni, rossz dolgok nem történt veled soha?**

– Ahogy a világon mindenhol, itt is vannak olyanok, akik nem

a tisztességes dolgokból, munkából akarnak megélni. Engem is becsaptak az első pénzváltásomnál, aminek ugyan jó vége lett, de aki gyanútlan, az adott esetben pórul is járhat..

– **Bali után merre vegyükt az irányt?**

– Szumátra, Észak-Szumátra felé. Ez a sziget inkább a természeti szépségeit mutatja, ahol például testközelből nézhetjük meg az orangutánokat. Nem vadasparkban, nem állatkertben, hanem a dzsungelben, a természetes közegükben. Nagyon barátságosak, már megszokták az ember közelségét. Vagy ott van például a Toba-tó és környéke, ami páratlan szépségű.

Ha még izgalmasabb dolgokat akarunk látni, akkor mindenképpen menjünk a Balitól északra fekvő Sulawesi (*régebben Celebesz*) szigetre, a halotti kultúrájára.

ról híres Toradzsaföldre. Az emberek itt nagyon különleges, hosszú házakban élnek, mesés környezetben. Az ő halotti kultuszuk merőben eltérő a miénktől. Lehetőségem volt elmenni egy halotti szertartásra, ahol a családfő már évekkkel ezelőtt meghalt, de csak most gyűlt össze a hozzátartozóinak annyi pénze, hogy kellő tisztelettel, méltó módon el tudják őt temettetni. Itt sokkal nagyobb kultúrája van a halálnak, mint a születésnek, éppen ezért nem úgy temetkeznek, mint bárhol máshol. Az elhunytat betekerik egy pokrócba, és egy fa vagy szikla belsejébe helyezik el. Minél tehetősebb volt valaki, annál magasabbra kerül a szikla üregébe.

– **Ezek kifejezetten erre a célra készített üregek?**

– Igen, ezeket erre használják. Kívülről pedig kenyérfából – ami egy könnyen faragható fa – megformázzák a halottat, felöltöztetik a ruháiba, és ezt a szobrot vagy bábút egy erre a célra faragott sziklaerkélyre teszik, ahonnan kvázi tovább nézi a földi életet.

– **Találkoztál még hasonlóan extrém dolgokkal?**

– Igen, de ahhoz el kellett repülnöm Papuára. A sokak által ismert Juhász Árpád filmjeiből feltehetőleg sokan hallottak már erről a helyről. Én azonban nem zártam a szívembe Papuát, a vendégszeretet és vendéglátás meg sem közelíti a Balin tapasztaltakat. Csak az illendőség miatt nem bocsátkozom részletekbe. Számomra már magának a helynek is nyomasztó a hangulata. Az ott eltöltött öt napom alatt elmentünk a dani törzshöz. Amikor megérkeztünk, azt láttuk, hogy a törzs tagjai dohányoznak, és az a számukra a legfontosabb, hogy te is vittél-e nekik cigarettát. Érdekes körülmények között élnek, egy egyméteres kapun kell átlépni, hogy belépj a faluba. A tiszteletünkre a törzsfőnök lelőtt egy kismalacot, és a klasszikus gasztronómiai módszereikkel készítették el.

Összességében vendégszeretőek voltak, hiszen fehér ember ritkán fordul meg náluk is, tehát mi a számukra egyfajta egzotikum vagyunk. Ennek ellenére az én naplómban nem foglal el Papua különleges helyet.

– **Hol fejezzük be Indonéziai látogatásunkat?**

– Direkt a végére hagytam a fő szigetüket, Javát, itt él az indonéz népesség nagy része. Volt szerencsém többször is bejárni. Baliról egyórás kompúttal érjük el a helyet, ami önmagában is kalandos lehet, hiszen nem ritka, hogy túltöltik ezeket a hajókat. Sokszor láttam, hogy a teherautónak lelóg az eleje, de ahogy mondani szokták: térdre, imára, de megyünk!

Talán az eddigiekből is érezhető, hogy nem nagyon szeretem a turisztás dolgokat, de ebben az esetben túl kellett lépnem magamon, ugyanis elmentünk

egy olyan fűszerkertbe, ami indonéz utazásaim egyik legfantasztikusabb élménye lett. Rengeteg ilyen helyen jártam már, de itt annyira profi módon csinálták meg ezt az edukációs túrát, hogy a magam részéről el voltam ájulva, nem tudok rá mit mondani, csak azt, hogy páratlan szépség.

Javán érdemes elmenni a Bromo-vulkánhoz, és ott megnézni a napfelkeltét. Itt rálátunk a kráterre, be lehet nézni a kürtőbe, ami hihetetlenül érdekes és varázslatos. Sokszor észreveszem,

hogy ismétlem magam, hiszen tényleg sokan azonosítják Indonéziát Balival, de ha valaki tényleg rászánja magát egy ilyen útra, annak mindenképpen érdemes megnéznie Borobudurt és Prambanant, a buddhista és a hindu világ egyik csodáját, ami az UNESCO világörökség része, tele gyönyörű látnivalóval.

Indonéziában a belső légi közlekedés nagyon jól szervezett, lehet repkedni bárhova, de én sokszor utaztam vonattal is. És meg kell mondanom, szeretném, ha Európában is lenne ilyen higiéniaiával, felszereltséggel és kiszolgálással rendelkező vonat, mint amivel mi utaztunk, mindezt relatíve elfogadható árért.

Jakartát, Indonézia fővárosát az óriási kontrasztok jellemzik: bizonyos részei, felhőkarcolói a világon bárhol lehetnének, ám megvan az a nyomornegyede, az a kikötője, ami viszont csak Ázsia legmélyebb bugyraiban található meg.

– **Summázva beszélgetésünket és pestien szólva: mekkora persely kell, ha értékelhető módon szeretném körbeutazni Indonéziát?**

– Nyilván ez nemcsak pénz kérdése, hanem az is fontos, hogy ki mennyire tud elszabadulni a munkája mellől. Persze lényeges, hogy ki mennyit szán arra, hogy egy ilyen nyaralásból a maximumot hozza ki, és eddig még egy sor szigetről vagy látnivalót egy szót sem ejtettünk: ott van Komodo, a sárkányok szigete, vagy Borneo, illetve Lomok és Gili, Lembogan a térség emblematisz részei, bár ez utóbbiak üdülőszigetek, és abszolút értékben ott sok mindent nem tudsz csinálni.

Azt tudni kell, hogy az indonéziai utazás legdrágább része maga az utazás, pontosabban a repülőjegy. Ha már ott vagyunk, akkor találunk tiszta és kultúrált szállodát pár ezer forintos díjért is, de akár félmillió forintért is eltölthetünk egy éjszakát. Ezen a helyen mindenki megtalálja azt a minőséget és az ehhez tartozó színvonalat, amit keres.

Én azt vallom, hogy célszerű privát túrára indulni, ugyanis a tapasztala-

tom és egyben a meggyőződés is az, hogy egyáltalán nem drágább ebben a konstrukcióban gondolkodni, mint nagyobb csoporttal együtt menni. Ebben az esetben az utazás rólunk szó, a mi igényeinkről: abban a hotelben szállunk meg, ahol szeretnénk, nem pedig abban, ahova visznek, és azt nézzük meg, amit meg szeretnénk nézni, és nem azt, ahova el akarnak vinni.

Akinek van három hete, az induljon el Lombokról, onnan át Gili szigetére, majd két-három nap pihenés után folytassa az útját Balira komppal. Ott is eltölthet egy pár napot, pihenhet a tengerparton, onnan szintén hajóval menjen át Java szigetére, ahol megnézheti a már említett látványosságokat Jakartával együtt.

Összességében azt mondhatom, hogy egy kéthetes török luxusút árán bőven-bőven el lehet jutni Balira, Indonéziába. És meg lehet nézni mindazt, ami megkérdőjelezhetetlenül álomnyaralássá tudja tenni a vakációt.